

Modrotlač zapísaná do UNESCO Reprezentatívneho zoznamu nemotného kultúrneho dedičstva ľudstva

Port Louis, Maurícius 28. 11. 2018

Trináste zasadnutie Medzivládneho výboru Dohovoru na Ochranu nemotného kultúrneho dedičstva sa uskutočňuje v Port Louis, Republika Maurícius od pondelka 26. novembra do soboty 1. decembra 2018 v Swami Vivekananda International Convention Centre. Zasadnutiu predsedá pán Prithvirajsing Roopun, minister kultúry a umenia Republiky Maurícius.

Počas šiestich dní predstavitelia 24 štátov zvolených do Medzivládneho výboru diskutujú o množstve záležitostí súvisiacich so živým dedičstvom pochádzajúcim z celého sveta. Zasadnutia sa však celkovo zúčastňuje 800 účastníkov zo 125 krajín.

28. novembra 2018 o 15.20 miestneho času členovia Medzivládneho výboru schválili zápis prvku **Blaudruck/Modrotisk/Kékfestés/Modrotlač, resist block printing and indigo dyeing in Europe (rezervná tlač a farbenie látky indigom)** do UNESCO Reprezentatívneho zoznamu nemotného kultúrneho dedičstva ľudstva. Nomináciu predložilo Slovensko v spolupráci s Českou republikou, Maďarskom, Nemeckom a Rakúskom, pričom hlavným predkladateľom je Rakúsko.

Prípravu nominačného spisu za Slovenskú republiku zabezpečovalo a koordinovalo Centrum pre tradičnú ľudovú kultúru pri Slovenskom ľudovom umeleckom kolektíve (SLUK), ktoré je zodpovedné za implementáciu UNESCO Dohovoru o ochrane nemotného kultúrneho dedičstva z roku 2003. Odborne sa na príprave spisu podieľali etnologičky Oľga Danglová a Ľubica Voľanská, obe z Ústavu etnológie a sociálnej antropológie SAV i súčasní nositelia tohto prvku, menovite Martin Trnka z Púchova, Peter Trnka pôsobiaci v Ivanke pri Dunaji a Matej Rabada tvoriaci v Párnici na Orave.

Slovenskú delegáciu na tohtoročnom 13. zasadnutí Medzivládneho výboru na ochranu nemotného kultúrneho dedičstva UNESCO vedie Juraj Hamar, predseda Rady Ministerky kultúry na ochranu nemotného kultúrneho dedičstva a generálny riaditeľ SLUK-u, jej členkou je Ľubica Voľanská, podpredsedníčka Rady Ministerky kultúry na ochranu nemotného kultúrneho dedičstva.

Na národnej úrovni bola Modrotlač do Reprezentatívneho zoznamu nemotného kultúrneho dedičstva Slovenska zapísaná v roku 2015. Predkladateľom národnej nominácie bolo Ústredie ľudovej umeleckej výroby v Bratislave. Viac tu <https://www.ludovakultura.sk/zoznam-nkd/modrotlac/>

Facebooková stránka na podporu a propagáciu nominácie i samotného prvku: <https://www.facebook.com/resistblockprintingandindigodyeinginEurope/>

Program 13. zasadnutí Medzivládneho výboru na ochranu nemotného kultúrneho dedičstva UNESCO: https://ich.unesco.org/en/10b-representative-list-01013?select_country=all#table_cand

V UNESCO Reprezentatívnom zozname nehmotného kultúrneho dedičstva ľudstva je doteraz zapísaných 5 prvkov zo Slovenska: Fujara – hudobný nástroj a jeho hudba (2005), Terchovská muzika (2013), Gajdošská kultúra (2015) a Horehronský viachlasný spev (2017) a spoločne s Českou Republikou Bábkarstvo na Slovensku a v Česku (2016).

Viac informácií o modrotlačí:

Blaudruck/Modrotisk/Kékfestés/Modrotlač sa vzťahuje na praktiku tlače pomocou odolnej pasty (papu) na látku a následné zafarbenie látky indigovým farbivom. Rezistentná pasta zabraňuje prenikaniu farby do štruktúry látky, čím sa zabezpečí, že aplikovaný vzor zostane po procese farbenia biely alebo nezafarbený. Majstri pri nanášaní pasty (papu) na látku používajú ručne vyrobené formy, z ktorých niektoré sú staré až 300 rokov. Vzory sa rôznia, sú charactersitické pre špecifické regióny a zobrazujú často aj kresťanské motívy. Vzory inšpirované miestnou flórou a faunou sú vzájomne prepojené s lokálnou a regionálnou kultúrou. Tradičná modrotlač sa však netýka len potlačenia tkaniny: reťazec prípravy textílií zahŕňa prípravu surovín – vypestovanie rastlín, zber, česanie, pradenie, tkanie, konečnú úpravu, tlač a farbenie. V súčasnosti podniky venujúce sa modrotlačí v praxi predstavujú predovšetkým malé, rodinné dielne, vedené druhou až siedmou generáciou modrotlačiarov. Každá rodinná dielňa zahŕňa spoluprácu rôznych rodinných príslušníkov, ktorí sa zúčastňujú každého kroku výroby bez ohľadu na ich rod. Tradičné vedomosti sa stále zakladajú na vzorkovníkoch a zápisoch (hlavne rodinných), ktoré sa datujú do devätnásteho storočia a odovzdávajú sa pozorovaním a praxou. Zainteresované strany cítia silnú emocionálnu väzbu so svojimi výrobkami, s modrotlačou ich spája aj pocit hrdosti na dlhodobé rodinné tradície.

Medzivládny výbor rozhodol, že z informácií uvedených v spise nominácia spĺňa požadované kritériá UNESCO pre zápis do Reprezentatívneho zoznamu nehmotného kultúrneho dedičstva ľudstva nasledovne:

Kritérium 1: Znalosti spojené s modrotlačou sú charakterizované silnou regionálnou rozmanitosťou, ktorá sa odráža v používaných vzoroch a technických postupoch, modrotlač zahŕňa súbor techník, ktoré sú nepretržite rekonštruované prostredníctvom experimentálnych workshopov, open-source prístupov a nových technológií. Modrotlač bežne nosia členovia folklórnych skupín a súborov na vystúpeniach ako aj jednotlivci počas slávnostných alebo spoločenských príležitostí, modrotlač čoraz viac ovplyvňuje okrem iných oblastí aj odevy určené na každodenné nosenie, módu a interiérový dizajn. Poskytuje svojim nositeľom i tvorcom pocit spolupatričnosti, sebaúcty a kontinuity tradície.

Kritérium 2: Okrem stimulovania dialógu a spolupráce medzi predkladajúcimi štátmi a ostatnými časťami sveta, zápis prvku do zoznamu by mohol prispieť k podpore

kultúrnej rozmanitosti a ľudskej tvorivosti vďaka jeho inkluzívnemu charakteru. Spoločná nominácia a zápis prvku má potenciál zabrániť jeho skostnateniu tým, že povzbudzuje neustálu obnovu tradičných motívov a zručností. Treba tiež podčiarknuť vnútorné spojenie medzi živým dedičstvom a rôznorodým spektrom oblastí a disciplín ako história, biológia, chémia, umenie a dizajn.

Kritérium 3: Súbor predstavuje komplexný súbor už prevedených, súčasných a plánovaných záchovných opatrení zameraných na prenos, ochranu, dokumentáciu a propagáciu prvku. Patria sem vzdelávacie programy na zvýšenie povedomia v prostredí mladých ľudí, partnerstvá s technickými a odbornými školami, výstavy v múzeách a rozvoj sietí spolupracujúcich odborníkov. Národné a regionálne inštitúcie, ako aj príslušné komunity vo všetkých piatich predkladajúcich štátoch, prispeli k vytvoreniu navrhovaných opatrení prostredníctvom osobitných stretnutí a workshopov na národnej a medzinárodnej úrovni a aktívne sa zúčastnili ich implementácie.

Kritérium 4: Komunity, združenia, kultúrne inštitúcie a jednotlivci sa zúčastnili na príprave nominácie od začiatku procesu prípravy nominačného spisu až po pripomienkovanie textu nominácie, najmä prostredníctvom workshopov. Široká škála zainteresovaných strán poskytla svoj slobodný vopred informovaný súhlas v rôznych individualizovaných formách, vrátane videí a s vyjadrením výslovného súhlasu s medzinárodnou povahou nominácie.

Kritérium 5: Prvok je súčasťou zoznamov nehmotného kultúrneho dedičstva na národnej úrovni v každom zo zúčastnených štátov a bol zapísaný v rokoch 2014 -- 2016. V každom predkladajúcom štáte spravujú zoznamy príslušné orgány, ktoré ich aj pravidelne aktualizujú.

Skutočne výnimočným je aj fakt, že **členovia Medzivládneho výboru zablahoželali zúčastneným štátom k vypracovaniu excelentnej nominácie**. Z nominačného spisu je zrejmé, že doň každý štát prispel vyváženým spôsobom. Spis rovnako preukazuje živú komunikáciu medzi jednotlivými komunitami pri príprave nominácie ako aj pri celkovej starostlivosti o prvok.

Zároveň bola nominácia vyhlásená za príklad dobrej praxe a spolupráce medzi komunitami, kde sa samotný zápis prvku do Reprezentatívneho zoznamu nepovažuje za konečný cieľ, ale skôr za dôležitý krok pri ochrane tohto prvku a budúcej starostlivosti oň.